

An abstract painting featuring a central, vertical, red, elongated shape that resembles a stylized human figure or a flame. The background is composed of broad, expressive brushstrokes in shades of green, black, and brown. The overall style is gestural and expressive, with visible texture from the paint application.

PETER M. GAŠPARÍK
ČO SOM (NE)UROBIL,
(NE)UROBIL SOM

KEĎ SOM MAL,
SEDEMNÁŠŤ

Vydal: Woodstock 68 s. r. o.
© Peter Gašparík, 2006
ISBN 80-969518-1-5

*Celú knihu venujem mojim najbližším:
mame, otcovi a sestře Majke.*

OBSAH

ČO SOM (NE)UROBIL, (NE)UROBIL SOM	7
<i>Epilog</i>	96
KEĎ SOM MAL SEDEMNÁŠŤ	
<i>Láska.</i>	101
<i>Sojka.</i>	103
<i>Čas a ja.</i>	105
<i>Velký voz.</i>	108
<i>Súboj.</i>	110
<i>Beštia.</i>	113
<i>Smrť.</i>	115
<i>Prší nám na lásku.</i>	117
<i>To.</i>	119
<i>Pegas</i>	120
<i>Piesne</i>	122
<i>Spomienky</i>	123

ČO SOM (NE)UROBIL, (NE)UROBIL SOM

Peter M. Gašparík

Všetkým, ktorí si hľadajú to svoje miesto na slnku.

Naozajstné zmeny vždy prichádzajú nebadane. Nenápadne sa plazia okolo nášho osudu, kým ho jedného obyčajného rána neuštipnú a neprivodia nám tak nevysvetliteľné stavy nevoľnosti. Tie pravé zmeny na seba nikdy neupozornia, nepovedia: „Toto som ja, Tvoja veľká životná zmena, ktorá prevráti tvoj život naruby a konečne budeš šťastný.“

Naopak, často prídu práve vtedy, keď si v spleti bežných životných katastrof a nedorozumení už nevidíme ani na špic nosa. Vtedy, keď už vlastne nevidíme vôbec nič, len sa nezvratne kamsi ponáhľame a zbavujeme tak vedomie akéhokoľvek uvažovania. Aj činnosť je totiž droga a aj neustále zmeny a vzruchy sa ňou môžu stať. Ale sú to len prázdne zmeny plné saharského piesku nahádzaného do očí.

Ako som už povedal, tú ozajstnú zmenu vlastne ani nechceme, respektíve už sme dávno zabudli, že sme ju kedysi chceli. Podobá sa návšteve poštára, o ktorom vieme, že tu bol, ale už nevieme, ako vyzeral. A keď otvárame poštu, už dávno sme zabudli, že kedysi vôbec nejaký poštár existoval. Veľkosť človeka je v tom, ako vie skutočné nenápadné potvory – zmeny vycítiť a pripraviť sa na ne.

Nás, obyčajných ľudí, sa to však asi netýka. Považujeme život za zhluk navrstvených udalostí a nejaké vyciťovanie zmien je nám úplne ukradnuté. A aj keď po nich takmer všetci túžime, uspokojujeme sa ledabolyými náhražkami, ktoré sú plné silných vzruchov spojených s falošnými predstavami o šťastí, nešťastí, úspechu, neúspechu, láske, neláske, erotike, neerotike.

V jeden obyčajný deň, prvý deň nášho príbehu sa dva dôsledky týchto malých zmien dotkli a pridali sa tak k množstvu cudzích a teda neosobných tragédií, ktoré nás obklopujú na každom kroku.

Jedna z tých dvoch zmien nastala, keď sa právnik menom Marián Kardoš zaľúbil do svojej koncipientky Veroniky Mlynárikovej, ktorá po nevelmi uveriteľnom odmietaní predsa len privolila a neochotne pristala na rolu milenky ženatého muža, v pevnej viere, že tento jej stav je len dočasný a s presvedčením, že len čo deti trochu odrastú, všetko bude inak.

Marián Kardoš rozdvojené postavenie i neustále ataky obidvoch svojich žien znášal veľmi dobre, jediná maličkosť ktorú zmenil, bol návrat k starému zlovyku, s ktorým skoncoval po prijatí na vysokú. Nefajčil veľa, ale už dobrých osem rokov si aspoň tých stodvadsať šlukov denne nevedel odpustiť.

Druhým z našich dvoch aktérov je začínajúci ministerský úradník Roman Kratochvíl, ku ktorému sa jeho osudová zmena priplichtila počas záchranárskeho kurzu v rámci prípravy na vodičák, keď sa namiesto sledovania záchranára usilovne venoval kolegyni Martine Slýžovej, ktorá bola vtedy na celom ministerstve známa dlhými mihalnicami a vernosťou tajomnému dlhoročnému zahraničnému priateľovi, ktorého nikdy nikto nevidel a podľa niektorých ani nikdy neexistoval.

Roman Kratochvíl na rozdiel od Mariána Kardoša nepochádzal z Bratislavy, ale z krásneho mesta Levoča, na ktoré je väčšina Slovákov právom hrdá. Celú vysokú školu sa snažil, tvrdo

pracoval a organizoval sa vo všetkých možných organizáciách. Bol hrdý na to, koľko vecí dosiahol a aké množstvo kontaktov si našiel.

Kdesi hlboko vo vnútri stále nadával na Bratislavu a keď sedel na zápasoch Slovana, potajme si želal aby prehral, ale to boli už len posledné zvyšky jeho nevraživosti k tomuto mestu. V podstate bol rád, že sa mu ho podarilo dobyť a našiel si v ňom pozíciu, akú mu aj mnohí z tých hnilých a rozmaznaných Bratislavčanov môžu závidieť. On totiž nevysedával po baroch sedemkrát do týždňa, nemachroval, kým všetkým sú a nie sú jeho rodičia, ale tvrdo a neoblomne naplňal svoj cieľ, ktorý si dal jedného dávneho mrazivého dopoludnia na Mariánskej hore, keď sa ulial zo školy.

V ten deň, keď sa zmeny prejavili, bolo prvého júna. Roman oslávil pred pár dňami dvadsaťpäť rokov a Mariána čakala budúci týždeň okázalá oslava štyridsiatky.

Keď sa Marián na Obchodnej zvalil na zem, Roman mal najprv chuť nevšimnúť si to a odísť. Po pol kroku sa však zastavil a sklonil sa k nemu. V prvom momente akoby všetci z ulice zmizli a Roman nevedel, čo robiť. Naozaj nevedel. Teda vedel, že by mu mal dať umelé dýchanie, skúsiť tep, alebo že by mal jednoducho niečo urobiť. Ale neurobil to. Vyjavene hľadel smrti do tváre. Tá prostota a náhlosť ho úplne prekvapili. Báľ sa, aby neurobil niečo zle a zároveň cítil akúsi hnusnú radosť, že on je ten, ktorý žije. Obzeral sa dookola. Po pár sekundách

sa našťastie pristavila akási žena, potom nejaký muž a nakoniec niekto zavolať záchranku.

„Prečo ste mu nevytiahli jazyk, veď sa zadusil,“ povedal muž. Začali ho náhlivo oživovať, ale keď prišla sanitka, tak už mal len cez hlavu prestretý zelený obrúsok z blízkej kaviarne.

A tak sa skočila púť Mariána Kardoša, takmer štyridsiatnika, ostrieľaného právnikovi známeho svojou hrošou kožou, ktorá ho dokonca párkrát dostala aj do novín.

Zmena, ktorá sa začala kedysi pred rokmi pri vyzývavej minisukni Veroniky Mlynárikovej sa skončila v jednu slnečnú letnú nedeľu, keď sa od nej, ostatne tak ako každú nedeľu, vracal domov k rodine. Posledné, na čo si pred smrťou pomyslel, bol vyčítavo útrpný pohľad manželky, nenávisť pohľad dospievajúcich synov a nový parfém milenky. Pocítil neodolateľnú chuť zapáliť si, vytiahnuť cigaretu však už nestihol.

Roman si toho človeka cestou na omšu všimol viackrát. Stal sa pre neho súčasťou nedeľného náboženského rituálu, ktorý tak rád dodržiaval už od detstva. Príslušnosť k vlastnej identite, k identite svojich predkov, k identite svojho kraja a vlasti bola pre neho silnejšia ako i prípadné pochybnosti. Toho dňa však už do kostola nedošiel. Žena, ktorá sa pristavila pri teraz už mŕtvom, vzápätí po ňom, ho stiahla do tej kaviarne so zelenými obrúskami na pohárik.

„Nerobte si z toho nič, veď ste tam boli sám len pár sekúnd...“

Mariánovi zneli v ušiach slová jeho deda, vojaka a účastníka Duklianskej bitky, ktorý tak často opakoval: „Pár sekúnd znamená niekedy večnosť. Keď hľadáš smrti do tváre, najlepšie si uvedomíš, kto vlastne si.“

Roman sedel oproti žene a neveril vlastnej myslí. Neveril, že ten krátky klišéovitý film, ktorý sa mu pred chvíľou odohral pred očami, môže byť pravdivý. Neveril, že jemu, Romanovi Kratochvílovi, ktorý bol známy svojou neoblomnosťou a hrdý na svoju schopnosť pohotovo a priamo čeliť akýmkoľvek problémom, sa mohlo takéto niečo prihodiť.

Niežeby si uvedomoval, či pripúšťal nejakú chybu, ale kdesi vo vnútri sa v ňom objavil neznámy pocit neistoty, páľčiveho svrbenia na dne vedomia.

Nikdy predtým, a na to bol tiež patrične hrdý, nemal so svedomím problémy, zásady mal jasné a jeho spôsob napĺňania cieľov nebol s nimi vôbec v rozpore. Teraz však niečo prasklo. Prasklo, a hoci sa jeho vedomie ďalej správalo akoby nič, jeho srdce odzváňalo starým časom. Keď bolo všetko také správne a úžasné, ako sa mu mohlo stať takéto niečo? Prečo práve jemu? Na čo to vlastne všetko bolo? Zrazu si spomenul na omšu, ktorá bola teraz v prvej tretine, ale druhý fernet, čo objednala jeho spoločníčka vyzeral akosi príťažlivejšie. Nevedomie zajasalo, prvý dôkaz, že začína mať konečne nad touto bytôstkou moc.

Žena oproti nemu vyzerala ako jedna z tých štyridsiatničok, ktoré zažili v mladosti veľa slávy a obdivu. Mala celkom vkusne odfarbené vlasy a na tvári len o trochu viac make-upu ako

je bežné. Chápavo na neho žmurkala a rozprávala mu príbehy zo svojho života.

Odhadol ju celkom správne. Magda Kelečeni, rodným menom Magda Javúrková bola voľakedy vychýrenou produkčnou vo filmových štúdiách Koliba, obklopenou stádom obdivovateľov, medzi ktorými bolo aj nemálo veľmi nadutých, ale inak celkom neznámych režisérov. Magda sa však po veľmi zrelej úvahe v polovici osemdesiatych rokov vydala za Jána Kelečeniho, najvychytenejšieho osvetľovača v Slovenskej televízii, ktorý bol známy maďarskou pribojnosťou a obrovskou vilou na Slavíne. Po revolúcii Magdu opustil, dlho si však nepožil, lebo si ho čoskoro našla balkánska guľka jedného znepriateleného klanu. Naša milá Magda sa prebýjala ako vedela. Žila len pre svojho štrnásťročného syna a túžbou renovovať slávnu vilu, o ktorú sa tri roky súdila s rodinou Kelečeniovcov. Tá síce spor prehrala, ale ako naschvál si kúpila pozemok hneď vedľa a teraz na ňom už druhý rok podnikala veľmi nákladné a veľmi hlučné stavebné práce.

„Do ôsmich rokov som vyrastala v Přelouči. Vieš, kde je Přelouč?“

Roman do seba hodí ďalší fernet, počká, kým ho zaleje to príjemné teplo, a potom zavrtí hlavou.

„V stredných Čechách. Otec bol tenisový tréner a mama, mama bola Slovenka. V Pardubiciach sa zaľúbila do akéhosi Slováka od Terchovej, a keď ho prevelili, odišla s ním bývať do Žiliny. A ja, ja s bratom sme museli ísť s ňou. Ako sa nám len

nechcelo. Nevedeli sme po slovensky. Otec nás ani len nestihol naučiť hrať tenis. Mal takú vajcovitú hlavu a fúzičky, o ktoré sa veľmi staral... umrel na infarkt rok po tom, ako ho matka opustila, na pohreb nám zakázali ísť, my sme ušli, ale v Ostrave nás načapal sprievodca... pán hlavný ešte dva... vieš, že ešte nikdy som nedávala umelé dýchanie...“

Pri štvrtom pohárikovi zazvonil Romanovi telefón. Na displeji sa zobrazilo Martina Láska. S Martinou žili rok v spoločnej domácnosti. Po veľmi dlhom a veľmi neodbytnom naliehaní predsa len povolila a začali spolu chodiť. Dokonca už bola aj na návšteve u nich doma, ukázal jej Mariánsku horu, aj Majstra Pavla.

Museli veľa cestovať lebo u Romanových rodičov im bolo akosi tesno. Martina je totiž z doktorskej rodiny, Roman sa preto za svojich jednoduchých rodičov tak trochu aj hanbil, no a budúca svokra zas nechápala, ako je možné, že dvadsaťpäťročné dievča nevie ošúpať zemiaky.

Telefón zvonil a Roman naň s opitým úšľabkom hľadel. Nedokázal ho zodvihnúť. Telefón zvonil a zvonil, až kým sa neminula baterka.

„Ona nechodí do kostola, viete, je z takej tej komunistickkej snobskej rodiny. Povieť vám, keď som u nich na návšteve, tak závidím aj tým ľavým v bratislavskej zoo, čo sa tam v zime trápia pri ceste a čakajú na leto. ... Ale nie, nie, to ja len tak... žartujem... Martina je najkrajšia žena, akú som v živote stretol...“

To už bolo neskoré popoludnie, poctivo dopíjali piaty pohárik a vtedy Magda Keléčeni, bývalá diva z Koliby, prvýkrát svojou rukou nenápadne zavadila o ruku Romana Kratochvíla, nádejného ministerského úradníka.

„Krásne ženy bývajú veľmi chladné.“

„To je pravda. ... teda nemyslím to na ňu osobne, nechcem ju ohovárať, ale často som sa s tým stretol... sú presne ako cencúľ... zohrievate ich a zohrievate, až zistíte, že tam vlastne vôbec nič nie je. A občas tak opatrne a veľmi nenápadne poprosíte, prosím ťa, zohrej ma, je mi zle, urobil som chybu... no a dočkáte sa len nechápavého pohľadu plného opovrhnutia.“

„Ľudia vravia, že keby boli mladší, tak by všetko urobili inak... ale ja som presvedčená, že by to takmer všetci robili rovnako... a je jedno, či by mali rozum dnešný, alebo vtedajší...“

„Prečo sa to raz všetko musí skončiť... prečo, prečo, prečo...“
Mariánovi sa začali rinúť po lícach slzy a Magdina plná hrud' mu bola tou najprirodzenejšou útechou.

V tej istej chvíli sa prvýkrát naživo stretli Mariánova manželka a milenka. Stáli v márnici vedľa patológa Michala. Patológ Michal bol na strednej škole najlepším kamarátom právnika Mariána. Spoločne sa zaľúbili do spolužiačky a Kardošovej budúcej ženy Michaely.

Patológ Michal videl Michaelu prvýkrát od posledného maturitného stretnutia, na ktorom sa zúčastnil. To bolo pred desiatimi rokmi a M-M, ako ich v triede volali, vtedy pôsobili ako

najšťastnejší pár na svete. Úspešní, bohatí a verní, tak sa vtedy prezentovali. Michal sa nekresťansky opil a robil zo seba celý večer šaša.

Rozmýšľal, že asi tam nastala tá zmena, keď prestal proti alkoholu bojovať, poddal sa mu a skamarátil sa s ním. On ho na oplátku nikdy nepodrazil a pravidelne mu daroval zabudnutie.

Až po rokoch si vedel priznať ten silný pocit prehry, čo v ňom vtedy začal hľadať. Dovtedy bol neochvejne presvedčený, že raz príde jeho chvíľa, ale pri pohľade na ich šťastný párik pochopil, že tá chvíľa už nikdy nepríde, respektíve, že všetky chvíle, keď mal zabojsovať, už vlastne dávno boli.

A teraz patológ Michal žmurkal na mŕtvolu svojho najlepšieho kamaráta zo strednej školy Mariána Kardoša, vedľa neho stáli jeho dve ženy, jediná žena, na ktorú si kedy mohol spomenúť, že ju miloval a dlhonohá tridsiatnička, ktorú Michal takmer spravil, keď mala sedemnást.

Pamätal si to celkom presne, chodil s ňou dva roky von a ohuroval ju svojimi skúsenosťami a rečami. No a pripravoval si ju na ten veľký deň, keď sa s ňou vyspí, opustí všetky ostatné dočasné kamarátky a založí si s ňou rodinu, ktorá bude trvať až do jeho smrti. Ťahalo mu vtedy na tridsiatku a všetko v živote sa mu zdalo také jasné. Veril v svoje sily i v to, že človek môže vôľou ovplyvniť vlastnú budúcnosť a vzťahy. Vedel, že urobí všetko inak ako jeho rodičia, nikdy sa nerozvedie, lebo sa nebude bezhlavo ženiť, počká na ten správny moment.

Teraz mal však v sebe pol fľaše dvanásťročného Chivasu, ktorý mu už tradične poslali z chirurgie, lebo vedeli, že na patológiu sa takéto pozornosti dostanú len zriedkakedy, ale o to viac si ich vážia.

A pri týchto dvoch ženách, z ktorých si jednu chcel vziať a druhú miloval si ešte intenzívnejšie uvedomoval, že napriek životnej viere v neporaziteľnosť ľudskej vôle všetko prehral. Jasne videl, že nič v tomto živote nedokázal, že sa nikam nedostal, že sa vždy len šetril a veril, ako raz príde jeho čas, ale bolo mu to na nič.

Je z neho zostarnutý alkoholik, ktorý sa nevie zbaviť vlastnej minulosti. Zároveň sa však nevedel ubrániť určitému zadost'učineniu, akémusi pocitu pomsty a víťazstva, keď hľadel na mŕtve telo priateľa, ktoré si ešte nedávno užívalo na obidvoch ženách, po ktorých on túžil. „Mal som emigrovať, emigrovať... nikdy som sa nemal zahrabať v tejto malej zastrčenej slovenskej diere... veď na škole všetci akosi automaticky predpokladali, že to budem ja, kto prerazí... a teraz tu len dookola myslím na tie isté ženy, robím tie isté veci.“

Pitva bola nariadená zhora, lebo Marián Kardoš s veľkou obľubou obhajoval bratislavských mafiánov, špeciálne tých zo skupiny Kelečienovcov, ktorej bývalého legendárneho kápa odpravili Albánci hneď po revolúcii.

Obe ženy čakali na patológa Michala pred pitevňou. Nebavili sa spolu. Michaela myslela na synov a na pekné chvíle, ktoré s mužom prežila, najdôležitejšie teraz pre ňu bolo zachovať česť

ich otca a zabezpečiť ich budúcnosť. Veronika myslela na to, ako si spackala život, a na to, že vlastne nič necíti, že by mala byť nešťastná, ale nie je, že by mala plakať, ale neplače, že nakoniec v sebe cíti len nekonečnú prázdnotu i odpor k tomuto mužovi, ktorý ju celé tie roky zneužíval, chvastal sa ňou, preťahoval ju ako poslednú kurvu a ona mu ju hrala, ani nevedela prečo. Asi aj pre ten poondený malý bytík, ktorý bude teraz musieť určite predať.

Michal vyšiel z pitevne a obe k nemu nedočkavo vzhliadli, patológ Michal sa cítil chvíľu ako kráľ, mal taký pocit, že hľadajú oporu, hľadajú jeho, toho, ktorý ich vždy chápal, vždy im bol na blízku, ale nikdy ho nemilovali. Je to zvláštne, ale ženy nikdy nemilujú toho, kto je k nim dobrý, asi preto sú ženy. Cítil na dosah možnosť pomsty, ukojenia i víťazstva, potom si však spomenul na nedopitú a stále otvorenú fľašu Chivasu, ktorá mu svieti v kancelárii, nonšalantne a trochu zádumčivo sa na ne usmial a zmizol za dverami svojej úradovne, kde na jeden dúšok odstránil z fľaše jej svetlo a užíval si pokoj oťapeného mozgu.

Veru tak, náhody neexistujú. Nič sa nedeje náhodou. Všetko má svoj zmysel a svoj pôvod. Život je jedna nekonečná partia s rôznorodým množstvom figúrok, kde sa dá až do nekonečna skúmať, kedy sa udial ten ťah, ktorý mal potom o pár rokov také ďalekosiahle účinky. Náhody sú to pre nás preto, lebo väčšinu našich činov, hlavne tých dôležitých a hlavne tých v mladosti, napokon ani vedome neovplyvňujeme. Ale to, že